

Irene Roivainen

Tampereen valtuuston puheenjohtaja

Avaus Seutufoorumissa Ilves-hotellissa 21.9.2011

Arvoisa ministeri,

hyvät seutupäätäjät!

”Pirkanmaan raju kuntaharvennus”

”Pirkkalastako pala Mahti-Mansea?”

”Suur-Tampere on väärä kehityssuunta”

”Ei Tampere voi poimia vain rusinoita pullasta”

”Kuntapäätäjiltä kapinallista kuntauudistusta vastaan”

”Kiitos ei liitokselle”

Tässä otsikkoja viime päivien pirkanmaalaisista paikallislehdistä. Niitä lukiessa tuntuu kuin Suomessa olisi käynnissä kapina – tai ainakin sen valmistelu. Itse en osaa nähdä uuden hallituksen kuntareformia sodanjulistuksena, jota vastaan tulisi sapeleita kalistella ja adresseja kirjoitella jo ennen kuin hallitus on ohjelmaansa kunnolla edes aloittanut valmistella.

Tampereella on tehty viime vuosina paljon töitä seutuyhteistyön kehittämiseksi, ja olemme saaneet myös tuloksia aikaan. Hallituksen kuntauudistuksen käynnistymisen jälkeen tilanne on kuitenkin muuttunut. Seutuyhteistyötä ei voi enää perustaa Paras-hankkeen tavoitteille.

Realistista on myös myöntää, että Paras-hanke jäi kesken, tai oli vasta alkupaukku kuntauudistuksen tiellä. Se oli myös ristiriitainen hanke siinä mielessä, että se synnytti erilaisia palvelurakenteita, niitä kuuluisia himmeleitä, jotka eivät kuntalaisten saati demokratian kannalta ole kestäviä ratkaisuja. Vajavainenkin Paras-hanke oli siinä, että se keskittyi pieniin kuntiin. Suuret kaupunkiseudut, kuten Tampereen seutu, etenivät seutuyhteistyössä suurin piirtein niin pitkälle kuin olisivat edenneet ilman Paras-hankettakin.

Ymmärrän toki Tampereen naapurikuntien huolen. Hallituksen tavoitteena oleva työssäkäyntialueisiin perustuva kuntarakenne merkitsisi Tampereen seudulla todella suurta Tamperetta – siihen kuuluisi 13 kuntaa Hämeenkyröstä Juupajoelle ja Akaasta Kihniön rajoille. En tiedä, kuka sitä Tampereellakaan haluaa. Kuten pormestari Timo P. Nieminen äskettäin totesi Lempäälän-Vesilahden Sanomissa, ”Tampere ei vastusta, mutta ei myöskään aja Suur-Tampereen perustamista. Toki olemme tarkalla korvalla kuunnelleet valtiovallan ajatuksia.”

Nyt ei ole vielä johtopäätösten tai kantojen kiinni naulaamisen aika, vaan selvitysten ja vaihtoehtojen punnitsemisen aika. Kuten pormestari Nieminen edellä mainituksessa haastattelussa toteaa, nyt ”olisi hyvä laatia kattava selvitys suur-Tampereesta. Näin voitaisiin päästä keskustelussa konkreettisemmalle tasolle.” Ja vielä yksi sitaatti: ”Olisi jo kohtuullista luopua siitä vallalla olevasta ajattelusta, että Tampere haluaisi jotenkin nielaista kaikki kunnat. Näin ei ole.”

Todellakin - näinä päivinä me tamperelaiset päättäjät olemme kokeneet joutuneemme outoon rooliin. Kun lukee paikallislehtien pääkirjoituksia ja yleisönosastoja, huomaa olevansa iso paha susi, joka ei ahmi vain rusinoita pullasta, vaan koko pullan – ja hotkaisee päälle sen leipurin ja vielä sen leipomonkin.

No, oletan että seutupäättäjät eivät enää ole satuiässä, vaan puhumme asiaa. Siksi me olemme täällä tänään – viileän analyttisinä kuumien aiheiden ympärillä.

Yksi tosiasia on, että Tampereen seutukunta muodostaa poikkeuksellisen vahvan työssäkäyntialueen, jonka keskuskunta Tampere on. Pendelöinti Tampereen seudulla on huomattavan korkea verrattuna muihin suuriin kaupunkialueisiin. Tampereen seudun työssäkäyntialueella asuu noin 416 000 henkilöä, joista tamperelaisia noin 214 000. Tampereella työssäkäyvien osuus työllisistä vaihtelee Tampereen naapurikunnissa 45 prosentista aina runsaaseen 57 prosenttiin. Vertailun vuoksi todettakoon, että Helsingin työssäkäyntialueella vain Vantaa ylittää niukin naukin 40%:n rajan muiden kuntien jäädessä sen alle.

Myös seutukunnan tuloveroprosentit ovat vuosien ajan pysyneet varsin samalla tasolla, vaihteluvälin ollessa 1,5 % -yksikön luokkaa. Tampereella veroprosentti on alhaisin, naapureilla hieman korkeampi. Suhteellisen pienet erot verotuksessa kertovat siitä, että Tampereen seudun kunnat ovat varsin vakavaraisia ja isoja. Verotuksen sijasta kilpailutekijöitä ovat viime vuosina olleet esimerkiksi omakoti- ja yritystontit ja myös kauppakeskukset. Yhdyskuntarakenteen hajautuminen on Tampereen seudulla ollut poikkeuksellisen voimakasta, ja myös väestörakenteen muutos antaa aiheita huoleen. Lapsiperheet muuttavat kehyskuntiin ja keskuskaupungissa huoltosuhde muuttuu epäedullisemmaksi.

Hyvät kuulijat,

Tiivistän Tampereen seutuyhteistyön tilanteen kolmeen avainkohtaan.

Ensinnäkin: Seutuyhteistyö toimii organisoidusti ja on tuottanut monia hyviä hankkeita ja suunnitelmia. Yhteistyön myötä on rakentunut luottamus pääomaa seudun päättäjien ja virkamiesten kesken. Laaja yhdyskuntarakenteen hankekokonaisuus on saatu valmiiksi ja hyväksytty kaikissa kunnissa. MAL- aiesopimus valtion kanssa on hyväksytty ja sen toteuttaminen on alkanut. Me voimme olla monessa mielessä tyytyväisiä seutuyhteistyön tähän astisiin tuloksiin. Päivän päätteeksi seutujohtaja Nurminen kertoo MAL –sopimukseen liittyvän rakennesuunnitelman ajankohtaisista asioista.

Toiseksi: Seutuyhteistyön kestävyys punnitaan nyt, kun suunnitelmia toteutetaan. Nimenomaan maankäytön, liikenteen ja asumisen Bermudan kolmiossa punnitaan se, onko vapaaehtoiseen yhteistyöhön perustuva kuntarakenteen toimiva myös tulevaisuudessa. Esimerkiksi ilmastonmuutoksen torjunta ei onnistu, jos emme kykene kehittämään kaupunkiseutua yhtenä kokonaisuutena. Kiistat niin keskusjätevedenpuhdistamon kuin tekopohjavesilaitoksen ympärillä -haja-asutuksen ohjauksesta puhumattakaan - kertovat, että seudullinen yhdyskuntasuunnittelu

kahdeksan kunnan yhteistyönä on varsin haastavaa. Konkreettisia edistysaskelia on silti saavutettu - esimerkkinä taajamien tiivistäminen asuntotuotannossa ja seudullinen joukkoliikennelautakunta.

Kolmanneksi: Palveluyhteistyöstä on vireillä paljon suunnitelmia ja hankkeita, mutta se ei ole vielä tuonut sellaista palvelujen kehitystä ja kuntatalouden tehostumista, mitä tavoitellaan. Haasteena on ollut mm. Paras-puitelain ohjaus: yhtäältä väestökriteerivaateet ja toisaalta velvoitteet kuntarajat ylittävien palvelujen käytön lisäämisestä kaupunkiseuduilla. Kuitenkin palveluyhteistyö on syventynyt mm. päivähoito- ja koulutuspalveluissa, jälkimmäisestä kuulemme tarkemmin ilmapäivällä. Terveystieteiden laki on käynnistänyt yhteistyön tiivistämisen perusterveydenhuollossa. Seudullinen elinkeino-yhtiö on lunastanut paikkansa.

Olemme nyt tilanteessa, jossa meidän on arvioitava seutuyhteistyön tuloksellisuutta ja myös kuntarakenteiden muutostarpeita. Siitä tulisi käynnistää puolueeton selvitys. Tähän meitä velvoittaa myös hallituksen kuntauudistus. Viisaampaa kuin kerätä adresseja tai järjestää kapinakokouksia, on analysoida yhteistyön tuloksia ja rajoituksia, pohtia kuntarakenteen vaihtoehtoja ja tulevaisuutta. Se on meidän seutupäätäjien velvollisuus.

Hyvät kuulijat

Tampereen kaupungin puolesta toivotan teidät tervetulleiksi tähän seutufoorumiin. Erityisen tervetullut on kuntaministeri Henna Virkkunen. Tiedän, että Teidän puheenvuoroanne odotetaan jo malttamattomasti. Tervetuloa!